

Інвенція. Диспозиція

Урок №
10

міста.

□ ознайомити учнів із поняттями інвенція, диспозиція, подати відомості про особливості вибору теми, визначення мети відповідно до цільової установки; розвивати вміння обирати потрібну стратегію і тактику; удосконалювати вміння вільно виражати свою думку; спираючись на мовленнєво-комунікативний дидактичний матеріал, розширювати науковий світогляд одинадцятикласників, виховувати

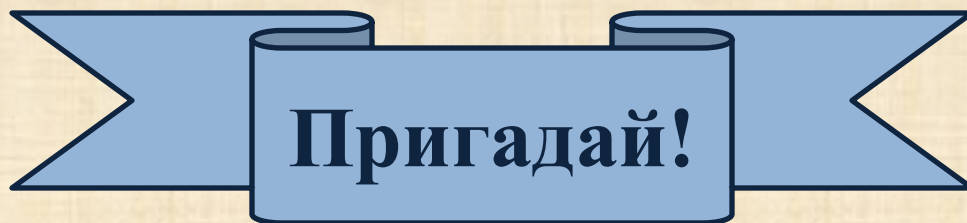

Епіграф до уроку:

Ораторське мистецтво не повинно бути жалюгідним і блідим, а повинно бути приємним і розцвітати найрізноманітнішими предметами, тому гарному ораторові слід багато про що почути, багато чого побачити, багато чого осмислити й засвоїти, а також багато чого перечитати, але не привласнювати це собі, а тільки користуватися з чужих запасів.

Цицерон

Риторика - це наука про способи переконання та впливу на аудиторію з урахуванням її особливостей. Ця наука вивчає методику творення тексту, визначає його структуру, найбільш придатну для зрозумілого й аргументованого викладення думки.

Риторичне мистецтво вимагає від оратора значних зусиль. Для того щоб оволодіти риторикою треба знати її призначення, специфіку й основні закономірності. Риториків розуміють як науку про умови й форми ефективної комунікації. Це визначення загальне та неповне.

<https://bolsunov.com/>

«Риторика – це наука про закони управління мисленно-мовленнєвою діяльністю, тобто про закони, що визначають ефективність цієї діяльності» (Г. М. Сагач)

Інвенція

Від лат. *Invention* – винахід, це розділ риторики, який вивчає розробку предметної царини ораторської промови.

На цьому етапі оратор повинен визначити свою стратегію, сформулювати задум промови, розгорнути її тему через підбір відповідного матеріалу.

Інвенці

Розпочати підготовку до промови треба з визначення стратегії. Для цього оратору **я** слід дати відповіді на такі запитання:

- Для чого я буду говорити? (У чому полягає моя мета?)
- Кому я буду говорити?
- Що є найважливішим у моїй промові? (Що повинні з'ясувати слухачі?)

Інвенці

Відповідь на перше запитання зі стратегії оратора передбачає розгляд поняття «мета промови».

Мета промови – це той результат, до якого прагне оратор.

Завдання оратора полягає в інформуванні аудиторії.

Відповідь на друге запитання зі стратегії оратора передбачає попередній аналіз аудиторії.

Готуючись до публічного виступу, потрібно врахувати такі чинники: кількість слухачів; рівень обізнаності з теми; соціально-культурні ознаки; ставлення до промови.

Інвенція та її основні

Інвенція — процес вибору предмета і його систематизація

Фаза вибору теми	Фаза орієнтації	Фаза заглиблення
<p>1. Обрання предмета розмови і вироблення свого бачення його. Давні філософи вважали, що знання — це каміння для п'єдесталу, на якому вивищується особистість, але вони можуть стати й купою каміння, що поховає під собою особистість</p>	<p>1. Робота з енциклопедичним (енциклопедія, тезаурус, довідники, лексикони, монографії, документи) матеріалом, щоб промова опиралася на об'єктивний фон. Складання плану</p>	<p>1. Зіставлення власних знань, досвіду з матеріалом енциклопедичних джерел. Корекція (посилання на аналогії, авторитети, прецеденти тощо)</p>

Інвенція та її основні

<p>2. Мотивом вибору предмета має бути суспільний, груповий чи індивідуальний інтерес. У латинській мові слово <i>interesse</i> означало «бути всередині», «мати важливе значення»</p>	<p>2. Вивчення стану проблеми в науковій, суспільно-політичній, фаховій чи художній літературі, ознайомлення з чужим досвідом</p>	<p>2. Критичне осмислення власних напрацювань в обраній проблемі і науково-літературних відомостей</p>
<p>3. Обрання назви промови. Назва має бути коротка, доречна, цікава і повинна вказувати на мету виступу. Назва не може містити незнайомих слів або ж бути надто загальною</p>		

Робота з

- ▶ Прочитайте текст. Визначте його стиль, тему, цільову установку, можливі джерела інформації. Запропонуйте назву. Схарактеризуйте стратегію і тактику, які використовує автор.

Література дає нам колосальний, великий і глибокий досвід життя. Вона робить людину інтелігентною, розвиває не тільки почуття краси, а й розуміння життя, усіх його складностей, служить провідником в інші епохи й до інших народів, розкриває перед нами серця людей. Одне слово, робить нас мудрими. Проте все це дається тільки тоді, коли ви читаєте, вникаючи в усі подробиці. Адже найголовніше часто ховається саме в дрібницях. А таке читання можливе лише тоді, коли ви читаєте із задоволенням, не тому, що той чи інший твір потрібно прочитати, а тому, що він вам подобається — ви відчули, що автору є що сказати, є чим із вами поділитися, і він уміє це зробити. Якщо перший раз прочитали твір не уважно — прочитайте ще раз, втретє.

Робота з

У людини повинні бути улюблені твори, до яких вона звертається неодноразово, які знає в подробицях, може пригадати за сумних обставин то для підняття настрою, то для розрядки обстановки, то посмішити, то просто висловити своє ставлення до того, що відбувається з вами чи з кимось іншим. Умійте читати з інтересом і не поспішаючи.

Чому телевізор частково витісняє тепер книжки? Та тому, що телевізор змушує вас не поспішаючи передивитись якусь передачу, сісти зручно, щоб вам нічого не заважало, він вас відволікає від турбот, він диктує — як дивитися і що дивитися. Але намагайтеся вибрати книжку за своїм смаком, сядьте з книжкою зручніше, і ви зрозумієте, що є багато книжок, без яких не можна жити, які важливіші й цікавіші від багатьох передач. Я не кажу: перестаньте дивитися телевізор. Проте кажу: дивіться вибірково. Витрачайте свій час на те, що варте цих витрат. Читайте якомога більше і читайте дуже вибірково. Визначайте самі свій вибір, керуючись тим, якого значення набула вибрана вами книжка

Робота з ТЕКСТОМ

в історії людської культури, щоб стати класичною. Це означає, що в ній щось є істотне. А може, це істотне для культури людства виявиться істотним і для вас.

Класичний твір — той, що витримав випробування часом. З ним ви не змарнуєте свій час. Проте класика не може відповісти на всі питання сьогодення. Тому потрібно читати й сучасну літератури.

Не накидайтесь тільки на кожну модну книжку. Не будьте метушливі. Через метушливість людина безглуздо витрачає найбільший і найкоштовніший капітал, яким вона володіє, — свій час (*Д. Лихачов*).

Диспозиц

Від лат. *dispositio* – розташування, має в риторичі 2 значення: 1) як етап підготовки промови, що відбувався за інвенції; 2) як розділ риторичної науки, у якому висвітлюються головні питання мистецтва організації повідомлення, структури майбутнього тексту, його композиції.

Диспозиція

Це розташування думок, визначення послідовності подачі матеріалу для реалізації поставленої мети, відбір аргументів для доведення думок.

Дослідження-

Ознайомтесь із фразами, які митроратори починали свої промови. Які з них недоречні? А які викликають зацікавлення? Поміркуйте, чим це зумовлено.

1. Я не оратор. Я не підготувався до виступу, і мені нічого сказати, але все ж почнімо розмову з таких відомих фактів, як...
2. Чи знаєте ви, що і нині рабство існує в двадцяти країнах сучасного світу? *(З промови про рабство).*
3. Коли я йшов до вас, один мій друг сказав, що краще за все виступати перед аудиторією інтелігентною, добре освіченою, але напідпитку. Сьогодні я можу сказати, що ваша аудиторія найкраща з тих, що я зустрічав. Щоправда, у вас відсутній останній елемент, але я думаю, що його компенсує дух вашої компанії *(З промови на банкеті страхової компанії).*

Дослідження-

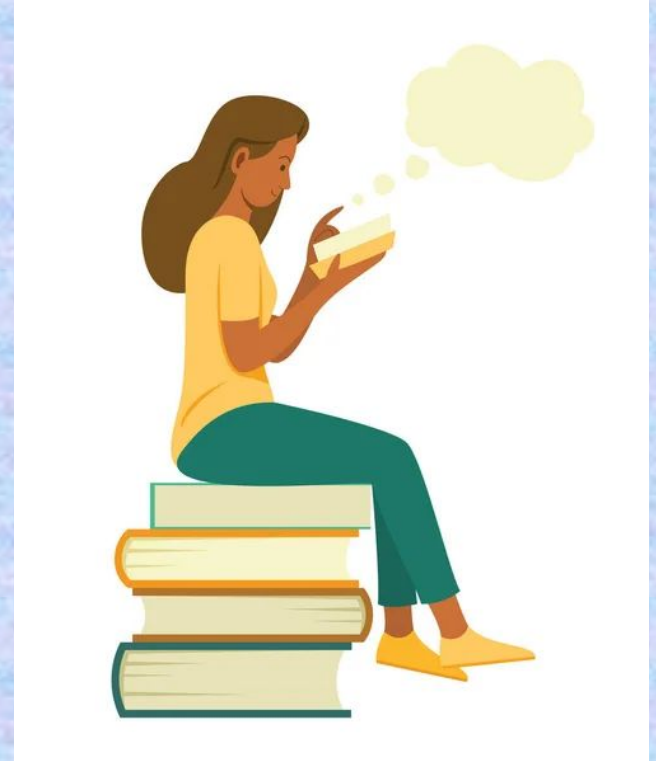
Ознайомтесь із фразами, які поліоратори починали свої промови. Які з них недоречні? А які викликають зацікавлення? Поміркуйте, чим це зумовлено.

4. З цієї проблеми мені мало що є сказати, оскільки попередній відповідач уже висвітлив усі основні риси (З доповіді на конференції). 5. Чи відомо вам, яка ймовірна тривалість вашого життя, згідно з таблицями страхових компаній? Як стверджують статистики в галузі страхування життя, тривалість вашого життя складає дві третини між вашим віком і 70 роками. Вам – 30 років. $70 - 30 = 40$. Множимо 40 на $2/3$ і отримуємо 27. $30 + 27 = 57$. Але ж ви хочете прожити довше, ніж вважають агенти страхової компанії? (З промови лікаря, який прагнув розповісти про важливість регулярних медичних оглядів)

Незавершене речення...

1. Основне в інвенції – вдало, доречно вибраний предмет розмови і

2. Основне призначення диспозиції –

Домашнє завдання

Прослухайте та проаналізуйте одну з промов поданих нижче діячів, просканувавши QR-код

Схема аналізу промови

1. Яка тема виступу? Чи досягнута його мета? Чи підходить тема аудиторії, чи викликає інтерес?
2. Який матеріал використаний у тексті виступу?
3. Яка композиція промови?
4. Чи логічна, чи доказова промова?
5. Чи відповідає промова критеріям правильності, точності, виразності, багатства мовлення?
6. Чи дотримувався оратор вимоги техніки мовлення?
7. Який зовнішній вигляд оратора, чи доречні жести і міміка? Наскільки вільно він тримається перед слухачами?
8. Чи встановлений контакт з аудиторією? За допомогою яких засобів?